

บทที่ 3

ระเบียบวิธีวิจัย

การศึกษาวิจัยนี้ มีวัตถุประสงค์ที่จะศึกษาทัศนคติต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อสถานีตำรวจชุมชนสยามสแควร์ มีระเบียบวิธีวิจัยดังต่อไปนี้

ประเภทของการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (survey research) โดยการออกสำรวจตรวจสอบความคิดเห็นของประชาชน ในการเข้ามีส่วนร่วมต่อสถานีตำรวจชุมชนสยามสแควร์ในประเด็นต่าง ๆ ว่าประชาชนในพื้นที่การวิจัยมีทัศนคติในการมีส่วนร่วมต่อสถานีตำรวจชุมชนอย่างไร

ขอบเขตของการศึกษา

การศึกษาวิจัยนี้ มุ่งศึกษาเฉพาะในเขตพื้นที่รับผิดชอบของสถานีตำรวจชุมชนสยามสแควร์ ซึ่งมีอาณาเขตบริเวณสองฟากฝั่งถนนพระราม 1 จรดถนนอังรีดูนังต์ และถนนพระราม 1 ตัดกับถนนพญาไท เป็นรูปสี่เหลี่ยมที่รู้จักกันในชื่อทั่วไปว่า "สยามสแควร์" มีพื้นที่ประมาณ 1-2 ตารางกิโลเมตร ครอบคลุมประชากร 700-1,700 หลังคาเรือน รวมทั้งวัดปทุมนารามและเวสต์เทรดเซ็นเตอร์ด้วย

ข้อจำกัดในการวิจัย

เนื่องจากงานวิจัยชิ้นนี้เป็นงานวิจัยเชิงสำรวจที่มุ่งศึกษาทัศนคติต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดตั้งสถานีตำรวจชุมชนสยามสแควร์ ถือเป็นการวัดทัศนคติที่มีต่อสถาบันทางการปกครอง ซึ่งถือเป็นเรื่องใหม่ทั้งในแง่ของแนวความคิดที่ใช้ศึกษาและวิธีการวิเคราะห์ข้อมูล

ดังนั้นจึงมีข้อจำกัดในด้านต่าง ๆ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. กรอบแนวความคิดที่ใช้ในการวิจัยนั้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งแนวความคิดเกี่ยวกับการถ่ายทอดสถาบันที่ได้รับหยิบยืมมาจากสาขาวิชาการเปลี่ยนแปลงทางสังคม (social change) ถือเป็นเรื่องใหม่ทางด้านรัฐศาสตร์ ที่ยังมีงานศึกษาทางด้านนี้น้อยมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งสถาบันทางการปกครอง อาทิ สถาบันตำรวจ ดังนั้นการนำแนวความคิดในเรื่องนี้มาปรับใช้ จึงอาจมีข้อจำกัดบางประการ ทั้งในแง่ระบบและโครงสร้างของสถาบัน

2. วิธีวิเคราะห์ในส่วนของคำถามเชิงทัศนคติ นอกจากจะใช้มาตรวัดแบบ Likert's แล้ว ผู้วิจัยยังให้ความสำคัญของคำถามเชิงทัศนคติดังกล่าว โดยใช้วิธีที่ละเอียดลงไป กล่าวคือ คำถามดังกล่าวได้ทำการตรวจสอบค่าอำนาจจำแนก (discriminative power) ของแต่ละข้อ ทั้งนี้เพื่อความละเอียดในการวิเคราะห์ข้อมูล ซึ่งส่งผลต่อการแปลความและการสรุปผลการศึกษา ตลอดจนเป็นตัวบ่งชี้ถึงคุณภาพของงานวิจัยด้วย

ประชากรวิจัยและการสุ่มตัวอย่าง

ประชากรในการวิจัยครั้งนี้คือ ประชาชนที่พักอาศัยและมีกิจกรรมอยู่ในบริเวณสยามสแควร์ สยามเซ็นเตอร์ เวิลด์เทรดเซ็นเตอร์ ชุมชนหลังวัดปทุมวนาราม ในจำนวนดังกล่าวมีความแตกต่างกันทั้งฐานะทางเศรษฐกิจและสังคม รวมทั้งความรู้สึก ทัศนคติความผูกพันที่มีต่อการเมือง การกำหนดกลุ่มตัวอย่างประชากรวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้การสุ่มตัวอย่าง โดยให้ความน่าจะเป็นด้วยวิธีการสุ่มแบบโควตา (quota) โดยใช้ตัวแปรอิสระเป็นตัวกำหนดโควตาให้ตัวอย่างแต่ละกลุ่มมีจำนวนใกล้เคียงกันมากที่สุดเท่าที่จะมากได้ รวมจำนวนกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 400 คน

ตัวแปร

ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา แบ่งเป็น 2 ประเภท คือ

1. ตัวแปรอิสระ (independent variables) ประกอบด้วย
 - สถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคม ได้แก่ เพศ อายุ การศึกษา อาชีพ รายได้ และการประกอบกิจกรรมในชุมชน

2. ตัวแปรตาม (dependent variables) ประกอบด้วย

- ความมีสำนึกร่วมในการเป็นชุมชน
- ความมีสำนึกการมีส่วนร่วมในกิจกรรมของชุมชน
- ทักษะคิดต่อการมีส่วนร่วมในกิจกรรมของชุมชน
- ทักษะคิดต่อการจัดตั้งสถานีตำรวจชุมชน
- การสนองตอบในกิจกรรมของสถานีตำรวจชุมชน

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการศึกษาวิจัยนี้ ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการเก็บข้อมูลจากแบบสอบถาม ซึ่งเป็นแบบสอบถามที่สร้างขึ้น จากรายการตัวแปรที่ปรากฏในสมมติฐาน และ โดยการทำนิยามเชิงปฏิบัติการ (operational definition) ด้วยการกำหนดดัชนี (indicators) สำหรับตัวแปรทั้งนี้ เพื่อให้สามารถที่จะวัด (measure) ผลการวิจัยจากเชิงคุณภาพมาสู่เชิงปริมาณได้

แบบสอบถามประกอบด้วย 4 ส่วน จำนวนคำถาม กล่าวคือ

ส่วนที่ 1 เป็นคำถามเกี่ยวกับสถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคมของผู้ตอบแบบสอบถาม ทั้งนี้เพื่อตรวจสอบดูว่า ผู้ตอบแบบสอบถามนั้น คือบุคคลกลุ่มใดบ้าง มีสถานภาพทางเศรษฐกิจ และสังคมอย่างไร คำถามในส่วนนี้ ประกอบด้วยคำถาม 7 ข้อ คือ

1. เพศ ประกอบด้วย เพศชายและหญิง
2. อายุ จะทำการแบ่งช่วงอายุ หลังจากดูการกระจายของข้อมูลแล้ว
3. การศึกษา แบ่งเป็น 1) ประถมศึกษา 2) มัธยมศึกษา
3) ระดับอุดมศึกษา
4. อาชีพ แบ่งเป็น 1) นักรูกรกิจ 2) ค้าขายทั่วไป 3) ลูกจ้าง
4) ผู้ประกอบวิชาชีพ 5) ข้าราชการ 6) อาชีพอื่น ๆ
5. รายได้ แบ่งเป็น 1) ไม่เกิน 5,000 บาท 2) 5,0001-10,000 บาท
3) 10,001-30,000 บาท 4) 30,001 บาทขึ้นไป

6. การประกอบกิจกรรมในชุมชน 1) มีกิจการอยู่ในสยามสแควร์ และ
2) ไม่มีกิจการอยู่ในสยามสแควร์
7. ถิ่นที่อยู่อาศัย แบ่ง เป็น 1) พำนักอยู่ในสยามสแควร์ 2) พักนอกเขต
สยามสแควร์

ส่วนที่ 2 เป็นการวัดความมีสำนึกในการเป็นชุมชน (ข้อ 8-12)

ส่วนที่ 3 เป็นการวัดทัศนคติต่อการมีส่วนร่วมในกิจกรรมสาธารณะของชุมชน
(ข้อ 13-17)

ส่วนที่ 4 เป็นแบบสอบถามที่มุ่งสำรวจทัศนคติของประชากรวิจัยที่มีต่อสถานี
ตำรวจชุมชน (ข้อ 18-26)

คำถามในแบบสอบถามส่วนที่ 2, 3 และส่วนที่ 4 นั้นเป็นคำถามเชิงประเมินค่าแบบ
ไลเคิร์ท (Likert's scale) ซึ่งมีข้อความให้เลือกตอบ 5 ข้อ แต่ละข้อมีเกณฑ์กำหนดคะแนน
ดังตาราง

ตารางที่ 3.1 เกณฑ์การกำหนดคะแนนในแบบสอบถาม

ข้อเลือก	คำถามเชิงบวก	คำถามเชิงลบ
เห็นด้วยอย่างยิ่ง	5	1
เห็นด้วย	4	2
เฉย ๆ	3	3
ไม่เห็นด้วย	2	4
ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	1	5

คำถามที่ใช้ในแบบสอบถาม ส่วนใหญ่เป็นคำถามที่กำหนดให้เลือกตอบ (closed-end) ผสมกับคำถามแบบเปิดให้เลือกตอบ ทั้งนี้เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้ตอบได้แสดงความคิดเห็นที่แตกต่างไปจากคำตอบที่กำหนดให้ ข้อเท็จจริงดังกล่าวจะช่วยเพิ่มสีสันให้กับงานวิจัยชิ้นนี้ ตลอดจนเป็นจุดมุ่งหมายสำคัญของการศึกษาเชิงประจักษ์ (empirical study)

อย่างไรก็ตามแบบสอบถามที่จะนำมาใช้ ต้องมีการทดสอบความน่าเชื่อถือและความสมบูรณ์ (testing of reliability and validity) เสียก่อน กล่าวคือ การทดสอบความสมบูรณ์ ซึ่งหมายถึงความสมบูรณ์ในเนื้อหา (content validity) นั้นหมายความว่าแบบสอบถามที่สร้างขึ้นนั้น สามารถครอบคลุมขอบข่ายตัวแปรที่ถูกกำหนดโดยสมมติฐานที่ตั้งไว้หรือไม่

ขั้นตอนไปหลังจากตรวจสอบความสมบูรณ์ในเนื้อหา และได้จัดการปรับปรุงแก้ไขเพิ่มเติมแล้วก็นำมาทดสอบหาความน่าเชื่อถือ (reliability) ซึ่งหมายถึงความเที่ยงตรงของเครื่องมือที่ใช้วัด คือ ชุดแบบสอบถาม เพื่อทดสอบว่าแบบสอบถามที่สร้างขึ้นนั้น มีคำถามใดที่เป็นคำถามสองแฉ่ง กำกวม หรือยากแก่ความเข้าใจ เป็นต้น ดังนั้น ผู้วิจัยจึงใช้วิธีการทดสอบเบื้องต้น (pre-test) กับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 100 คน ปรากฏว่า ผู้ตอบเข้าใจและตอบคำถามได้ดีในคำถามปิด และคำถามเปิดหลังจากนั้นจึงทำการทดสอบกับกลุ่มตัวอย่าง ในส่วนของคำถามเชิงทัศนคติได้ตรวจสอบค่าอำนาจจำแนก (Discriminative power) ของแต่ละข้อ เฉพาะข้อที่มีอำนาจจำแนกสูง คือมีค่าเฉลี่ยแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระหว่างกลุ่มที่ได้คะแนนสูงกับกลุ่มที่ได้คะแนนต่ำ เท่านั้นที่ได้รับการคัดเลือกมาเป็นแบบสอบถามในการวิจัยนี้

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลนี้ ดำเนินไปตามกรอบทฤษฎีและสมมติฐานที่ตั้งไว้ในการศึกษา
กล่าวคือ

ส่วนแรก เป็นการวิเคราะห์ความรู้ที่มีสถานตำราวจชุมชนสยามสแควร์ และทัศนคติของประชากรวิจัยต่อความมีสำนึกร่วมในการเป็นชุมชน

ส่วนที่สอง เป็นการวิเคราะห์ทัศนคติของประชากรต่อการมีส่วนร่วมในกิจกรรมของชุมชน

ในการวิเคราะห์ข้อมูลดังกล่าว ได้นำเอาเทคนิคทางสถิติมาใช้ในการวิจัยดังต่อไปนี้

1. ร้อยละ (percentage) เพื่อใช้เปรียบเทียบร้อยละของข้อมูลและดูการกระจายของตัวแปรในแต่ละหมวดหมู่ของตัวแปร
2. ค่าเฉลี่ย (mean, \bar{X}) ใช้สำหรับวิเคราะห์ระดับความสูงต่ำของคะแนน โดยมีเกณฑ์ดังนี้

ค่าเฉลี่ยอยู่ระหว่าง	4.001 - 5.000	จัดว่า	มีทัศนคติที่ดี
ค่าเฉลี่ยอยู่ระหว่าง	3.010 - 4.000	จัดว่า	มีทัศนคติก่อนข้างดี
ค่าเฉลี่ยอยู่ระหว่าง	3.000 - 3.009	จัดว่า	มีทัศนคติปานกลาง
ค่าเฉลี่ยอยู่ระหว่าง	2.000 - 2.999	จัดว่า	มีทัศนคติก่อนข้างไม่ดี
ค่าเฉลี่ยอยู่ระหว่าง	1.000 - 1.999	จัดว่า	มีทัศนคติที่ไม่ดี

จากการเก็บรวบรวมข้อมูลแบบสอบถามจำนวน 400 ชุด มีผู้ประกอบการค้าธุรกิจประชาชนในชุมชนสยามสแควร์ ได้ทำการตอบแบบสอบถามสมบูรณ์จำนวน 359 ชุด ซึ่งจำนวนดังกล่าวได้นำมาทำการวิเคราะห์ข้อมูล ตามปัจจัยตัวแปรต่าง ๆ ดังต่อไปนี้คือ

ตารางที่ 3.2 ลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

ตัวแปร	ประเภทข้อมูลของตัวแปร	จำนวนชุดที่ตอบ	ร้อยละ
เพศ	1. ชาย	132	37
	2. หญิง	225	63
อายุ	1. ไม่เกิน 20 ปี	59	19.6
	2. 21-25 ปี	88	29.2
	3. 26-30 ปี	71	23.6
	4. 31-40 ปี	58	19.3
	5. 41 ปีขึ้นไป	25	8.3
การศึกษา	1. ประถมศึกษา	24	7.1
	2. มัธยมศึกษา	145	42.8
	3. อุดมศึกษา	170	50.1
อาชีพ	1. นักธุรกิจ	23	6.6
	2. ผู้ประกอบวิชาชีพ	33	9.5
	3. ข้าราชการ	5	1.4
	4. ลูกจ้าง	162	46.8
	5. ค้าขายทั่วไป	96	27.7
	6. อื่น ๆ	27	7.8

ตารางที่ 3.2 (ต่อ)

ตัวแปร	ประเภทข้อมูลของตัวแปร	จำนวนชุดที่ตอบ	ร้อยละ
รายได้	1. ไม่เกิน 4,000 บาท	124	37.5
	2. 5,001-10,000 บาท	143	43.2
	3. 10,001-30,000 บาท	33	10.0
	4. 30,000 บาทขึ้นไป	31	9.4
การประกอบ กิจกรรมในชุมชน	1. มีกิจกรรมอยู่ในสยามสแควร์	138	39.7
	2. ไม่มีกิจกรรม	210	60.3
ที่อยู่อาศัย	1. พักอยู่ในสยามสแควร์	24	6.8
	2. พักอยู่นอกสยามสแควร์	330	93.2

โดยทั่วไปแล้ว กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยมีคุณลักษณะโดยสรุป ดังนี้ เพศ มีจำนวนเพศหญิงจะมีมากกว่าเพศชายโดยเพศหญิงจะมีประมาณร้อยละ 63 ในขณะที่เพศชายมีจำนวนประมาณร้อยละ 37

ช่วงอายุ ช่วงอายุไม่เกิน 20 ปี จะมีอยู่ประมาณร้อยละ 19.6, 21-25 ปี มีอยู่ประมาณร้อยละ 29.2, 26-30 ปี มีอยู่ประมาณร้อยละ 23.6, 31-40 ปี มีอยู่ประมาณร้อยละ 19.3 และช่วงอายุตั้งแต่ 41 ปีขึ้นไป มีอยู่ประมาณร้อยละ 8.3 กลุ่มตัวอย่างที่อยู่ในช่วงอายุ 21-25 ปี หรือวัยหนุ่มสาวมีจำนวนมากที่สุด

สำหรับการศึกษานั้น ในระดับประถมศึกษาจะมีอยู่ประมาณร้อยละ 7.1 การศึกษาในระดับมัธยมศึกษาประมาณร้อยละ 42.8 และระดับการศึกษาดุธยมศึกษาจะมีอยู่ประมาณร้อยละ 50.1 ซึ่งเป็นสิ่งที่ชี้ให้เห็นว่าในชุมชนสยามสแควร์นั้น มีผู้ประกอบการค้าธุรกิจที่มีระดับของการศึกษาอยู่ในระดับอุดมศึกษามากที่สุด หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งได้ว่าผู้ประกอบการค้าในชุมชนสยามสแควร์เป็นผู้ที่มีการศึกษาสูง

อาชีพ จากการสำรวจโดยการออกเก็บรวบรวมข้อมูล เราจะพบว่าส่วนใหญ่แล้วร้านค้า การประกอบการธุรกิจในสยามสแควร์นั้น ผู้ที่อยู่คอยควบคุมกิจการการค้านั้นส่วนใหญ่เป็นลูกจ้าง ซึ่งมีประมาณถึงร้อยละ 46.8 ส่วนอาชีพอื่น ๆ ของผู้ประกอบการค้าก็มีส่วนที่ลดหลั่นกันไป โดยที่อาชีพข้าราชการจะมีน้อยที่สุดคือประมาณร้อยละ 1.4

ในส่วนของรายได้นั้น ช่วงรายได้ไม่เกิน 4,000 บาท มีอยู่ประมาณร้อยละ 37.5, รายได้ตั้งแต่ 5,001-10,000 บาท มีอยู่ประมาณร้อยละ 43.2, ช่วงรายได้ 10,000-30,000 บาท มีอยู่ประมาณร้อยละ 10.0 และช่วงรายได้ตั้งแต่ 30,000 บาทขึ้นไป จะมีอยู่ประมาณร้อยละ 9.4 ขึ้นไป นั่นคือรายได้ช่วงตั้งแต่ 5,001-10,000 บาท มีจำนวนมากที่สุด ซึ่งนับว่าเป็นรายได้ที่ค่อนข้างสูง

การประกอบกิจกรรมในชุมชนร้อยละ 39.7 มีกิจการอยู่ในสยามสแควร์ และอีกร้อยละ 60.3 ไม่มีกิจการอยู่ในสยามสแควร์ กล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือจะไม่มีร้านค้าเป็นของตนเอง

ที่อยู่อาศัย ผู้ประกอบการค้าธุรกิจในชุมชนสยามสแควร์นี้ จะพักอยู่ในสยามสแควร์ประมาณร้อยละ 6.8 และพักอยู่นอกสยามสแควร์ประมาณร้อยละ 93.2 นั้นหมายความว่า การพัก่อนการมีที่พักอาศัยนั้นผู้ประกอบการส่วนใหญ่จะไม่พักที่ร้านค้าของตนเองหรือที่ตนทำการค้า แต่จะไปพักอาศัยที่อื่นนอกสยามสแควร์

จึงอาจกล่าวได้ว่าในส่วนของข้อมูลทั่วไปของผู้ประกอบการค้าธุรกิจนในสยามสแควร์นั้นส่วนใหญ่มจะเป็นเพศหญิง และอยู่ในช่วงอายุระหว่าง 21-25 ปี ซึ่งเป็นวัยรุ่น โดยที่มีระดับของการศึกษาในระดับอุดมศึกษา ซึ่งนับว่าเป็นผู้ประกอบการค้าที่มีการศึกษาค่อนข้างสูง อาชีพส่วนใหญ่ในสยามสแควร์จะเป็นลูกจ้าง นั้นแสดงว่าผู้ที่อยู่ในสยามสแควร์ส่วนใหญ่เป็นลูกจ้าง ส่วนนายจ้างนั้นเป็นเพียงผู้คอยควบคุมการค้า เ่นกิจการเท่านั้น ซึ่งสอดคล้องกับข้อมูลทีกล่าวถึงการประกอบกิจกรรมในชุมชนโดยส่วนใหญ่ไม่มีกิจการเป็นของตนเอง และที่สำคัญที่สุด การมีที่อยู่อาศัยนอกสยามสแควร์ จึงเป็นตัวแปรที่ชี้ให้เห็นว่าสยามสแควร์เป็นรูปแบบของการทำธุรกิจการค้ามากกว่าการมีรูปแบบของความเป็นชุมชนเมือง กล่าวโดยสรุป ก็คือ สยามสแควร์เป็นสถานที่ประกอบการธุรกิจเท่านั้นเอง เป็นที่น่าสังเกตในเบื้องต้นว่า ความเป็น "ชุมชน" ของสยามสแควร์มีอัตราค่อนข้างต่ำมาก ซึ่งจะพิจารณาละเอียดอีกครั้งหนึ่งในที่ 5